

Bachelor Dier- en Veehouderij Hogeschool Van Hall Larenstein

*Verlag van de uitgebreide opleidingsbeoordeling
13 en 14 december 2021*

Colofon

Instelling en opleiding

Hogeschool Van Hall Larenstein

Agora 1, Leeuwarden

Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: niet van toepassing

Opleiding: Bachelor Dier- en Veehouderij (DV) / Animal Husbandry (AH)

Locatie: Leeuwarden en Velp

Variant: Voltijd

Afstudeerrichtingen:

- Bachelor Dier- en Veehouderij (DV) met de leerroutes Melkveehouderij en Toegepaste Dierwetenschappen
- Animal Husbandry (AH) met de leerroutes Equine, Sports and Business (ESB) en Animals, Society and Business (ASB)

Croho-nummer: 34869

Visitatiecommissie

Ab Groen, voorzitter

Geert van der Peet, deskundige

René Kwakkel, deskundige

Annechien ten Have-Mellema, deskundige

Perry van Loon, student-lid

Astrid Koster, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan en goedgekeurd door de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van

AeQui Nederland

Postbus 5050

3502 JB UTRECHT

www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding	7
Beoogde leerresultaten	8
Programma.....	10
Personeel.....	14
Voorzieningen en begeleiding	16
Kwaliteitszorg.....	18
Toetsing	19
Gerealiseerde leerresultaten	21
Beoordeling Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid	23
Bijlagen	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie	28
Bijlage 2 Bezoekprogramma.....	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten.....	30

Samenvatting

Op 13 en 14 december 2021 is de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij (DH)/ Animal Husbandry (AH) van Hogeschool Van Hall Larenstein gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **positief**. Ook de drie criteria voor het Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid worden door de commissie als positief beoordeeld.

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding Dier- en Veehouderij leidt studenten op voor het managen van een toekomstbestendig bedrijf in de brede sector van de dier- en veehouderij met een duurzame impact. De visie van de opleiding is helder geformuleerd en past bij de missie van de hogeschool. In overleg met het werkveld heeft de opleiding de eisen uit het landelijke beroepsprofiel beschreven in zes praktijkgerichte beoogde leerresultaten en deze vertaald in toetsbare leerdoelen die passen bij het eindniveau van de bacheloropleiding. De opleiding is internationaal georiënteerd. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Programma

De vormgeving van het curriculum is doordacht en is consistent met de visie van de opleiding. De beroepsgerichte en internationale oriëntatie van de opleiding is duidelijk herkenbaar en de competenties hebben een duidelijke plaats in het samenhangende curriculum. Studenten ontwikkelen in de opleiding een onderzoekende houding. De opleiding bereidt studenten hierdoor goed voor op het functioneren in de brede sector van Dier- en Veehouderij. De opleiding hanteert passende instroomeisen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Personeel

De opleiding beschikt over voldoende en gekwalificeerd personeel voor het verzorgen van het onderwijs in de bacheloropleiding. De gedreven docenten hebben ruime relevante werkervaring in de sector. De inhoudelijke breedte van de expertise in het team kan worden uitgebreid, met name voor de pluimveehouderij. Ook beschikken docenten over voldoende expertise in het verzorgen van onderwijs. De docenten vormen duidelijk een team, ook als hun primaire werklocatie niet hetzelfde is. Hierdoor is de

verbinding tussen beide locaties van de opleiding goed zichtbaar. De opleiding steekt ruim voldoende energie in de instructie en begeleiding van nieuwe en ervaren docenten. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Voorzieningen en begeleiding

De opleiding wordt verzorgd op de locaties Leeuwarden en Velp. De materiële voorzieningen voor de opleiding zijn toereikend en de opleiding beschikt over een inspirerende studie- en werkomgeving. De opleiding gebruikt goede digitale voorzieningen en de (digitale) informatievoorziening aan huidige en toekomstige studenten is goed. De opleiding heeft de begeleiding in alle fasen van de opleiding goed vormgegeven en voert deze ook zorgvuldig uit: er is duidelijk sprake van een persoonlijke benadering van studenten. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Kwaliteitszorg

De opleiding beschikt over een systematiek voor kwaliteitszorg die gebaseerd is op de Plan-Do-Check-Act-cyclus. Er is een breed palet aan instrumenten voor handen en de uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden tot verbeteractiviteiten van goede kwaliteit. De PDCA-cyclus krijgt hiermee op de juiste wijze vorm. De cultuur binnen het team is sterk gericht op kwaliteitsverbetering. De kwaliteitscoördinatoren vervullen in de kwaliteitszorg een belangrijke rol. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetsstelsel dat aansluit bij de toetsvisie van de opleiding. De opleiding heeft de relatie tussen de beoogde leerresultaten en de toetsing helder beschreven. De

toetsing is doordacht en zit goed in elkaar. Er is voldoende variatie in toetsvormen. De prestaties van studenten koppelt de opleiding in voldoende mate aan hen terug. De opleiding treft adequate maatregelen om de kwaliteit van de toetsing te borgen: de examencommissie heeft expertise op het terrein van toetsing en zij maakt werk van het gezamenlijk kalibreren van beoordelingen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Gerealiseerde leerresultaten

Het afstudeerprogramma van de opleiding bestaat voor alle afstudeerrichtingen uit een aantal modules, een stage en uit het schrijven van een onderzoeksverslag. Het afstuderen is adequaat opgezet en is passend voor het eindniveau. Studenten worden breed opgeleid voor de sector van Dier- en Veehouderij. De commissie heeft 15 eindwerken bestudeerd en vindt het niveau van de eindwerken goed. De beoordelingen van de eindwerken komen overeen met de kwaliteit ervan. Het beroepenveld is zeer tevreden over het niveau en de bedrijfsmatige kwaliteiten van alumni. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid

Het profiel van de opleiding richt zich met name op het maatschappelijk duurzaam ondernemen, waarbij studenten bij de uitwerking van praktische vraagstukken en bij de ontwikkeling van producten en diensten rekening houden met duurzaamheid, maatschappelijke normen en waarden en andere maatschappelijke ontwikkelingen. Het beoogde profiel is zeer relevant voor het werkveld. De oplei-

ding onderscheidt zich met het kenmerk Duurzaamheid duidelijk van de inrichting en invulling van andere opleidingen. In het curriculum is er veel aandacht voor duurzaamheid. De opleiding kan duurzaamheid nog meer promoten en verder koppelen aan de strategie van de hogeschool. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan alle drie de criteria voor een bijzonder kenmerk Duurzaamheid toe te kennen aan de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Van Hall Larenstein.

Aanbevelingen

Met het oog op de toekomst geeft de commissie volgende suggesties ter overweging:

- Zorg ervoor dat studenten zonder ervaring met praktische vaardigheden door de opleiding beter gefaciliteerd worden;
- Streef ernaar bij het beoordelen van groepsworkshops te blijven houden voor verschillen tussen en bijdragen van studenten;
- Overweeg de ontwikkeling van reflectievaardigheden nog meer aandacht in het curriculum te geven;
- Zorg ervoor dat de wijze waarop het aanleren van een onderzoekende houding in de opleiding gestalte krijgt, nog verder wordt geïnternaliseerd door het team;
- Overweeg de expertise van het docententeam te vergroten, in relatie tot kleine sectoren en de reikwijdte/specialisatie van de opleiding;
- Zorg ervoor dat het bij het beoordelen van de eindwerken, naast de beoordeling van het geheel, nog meer aandacht is voor de individuele onderdelen, zoals reflectie op maatschappelijke vraagstukken en duurzaamheid.

Alle standaarden van het NVAO-kader zijn positief beoordeeld. Op die grond geeft de visitatiecommissie een **positief advies** inzake accreditatie van de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij. Ook het bijzonder kenmerk Duurzaamheid wordt door de commissie als **positief** beoordeeld.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, april 2022

Ab Groen
Voorzitter

Astrid Koster
Secretaris

Overzicht beoordeling

De beoordelingen per standaard zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Standaard	Beoordeling
1. Beoogde leerresultaten	Voldoet
2. Oriëntatie van het programma	Voldoet
3. Inhoud van het programma	Voldoet
4. Leeromgeving van het programma	Voldoet
5. Instroom	Voldoet
6. Personeel	Voldoet
7. Materiële voorzieningen	Voldoet
8. Begeleiding	Voldoet
9. Kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur en ontwikkeling	Voldoet
10 Toetsing	Voldoet
11 Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Bijzonder kenmerk duurzaamheid	
Onderscheidend karakter	Voldoet
Concretisering	Voldoet
Relevantie	Voldoet
Eindbeoordeling	Positief

Inleiding

De bacheloropleiding Dier- en Veehouderij leidt studenten op voor het managen van een toekomstbestendig melkveebedrijf met een duurzame impact. De opleiding leidt studenten op die geschikt zijn voor het vervullen van zowel middelbare en hogere kaderfuncties als het zelfstandig ondernemerschap in de brede sector van de dier- en veehouderij.

De instelling

Hogeschool Van Hall Larenstein is een relatief kleine hogeschool met locaties in Leeuwarden en Velp. In haar missie geeft de hogeschool aan dat ze professionals wil opleiden die bijdragen aan een duurzame en betere wereld. Duurzaamheid en een verantwoordelijkheid voor de toekomst van de aarde zijn items die in de opleidingen terugkomen. De hogeschool biedt in totaal 26 opleidingen aan. Dit betreft zeven Ad-, vijftien bachelor- en vier masteropleidingen. Vijf opleidingen worden op beide locaties uitgevoerd, waaronder de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij.

De opleiding

De opleiding Dier- en Veehouderij wordt door vier hbo-instellingen in Nederland aangeboden. Hogeschool Van Hall Larenstein biedt deze opleiding op beide locaties aan: in Leeuwarden en in Velp.

De opleiding wordt in Velp in de Engelse taal aangeboden (Animal Husbandry) en in Leeuwarden in de Nederlandse taal. De doelgroepen verschillen per afstudeerrichting en daardoor ook per locatie. Zo trekt het Nederlandstalige programma in Leeuwarden voornamelijk studenten uit het noorden van Nederland en trekt het Engelstalige programma in Velp naast internationaal georiënteerde Nederlandse studenten ook omstreeks 40% buitenlandse studenten. De commissie vindt dit een adequate onderbouwing om de opleiding in de Engelse taal aan te bieden.

De opleiding heeft, naast een Nederlandse naam, ook gekozen voor een Engelstalige naam, en sluit daarmee aan bij landelijke afspraken binnen het cluster. Ook dit vindt de commissie een adequate onderbouwing.

De visitatie

De hogeschool heeft aan AeQui opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie is uitgevoerd op basis van NVAO-kader 2018, volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven.

De commissie heeft zich expliciet georiënteerd op het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. Dit is met de voltallige commissie gedaan, tijdens het voorbereidend overleg, en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) de commissie.

De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; de commissie heeft de benodigde informatie gekregen om tot een beoordeling te komen. Aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is op 25 februari 2022 in concept toegestuurd aan de opleiding; de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleiding gaat een ontwikkelgesprek plaatsvinden. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding Dier- en Veehouderij leidt studenten op voor het managen van een toekomstbestendig bedrijf in de brede sector van de dier- en veehouderij met een duurzame impact. De visie van de opleiding is helder geformuleerd en past bij de missie van de hogeschool. In overleg met het werkveld heeft de opleiding de eisen uit het landelijke beroepsprofiel beschreven in zes nieuwe praktijkgerichte beoogde leerresultaten en deze vertaald in toetsbare leerdoelen die passen bij het eindniveau van de bacheloropleiding. De opleiding is internationaal georiënteerd. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De bacheloropleiding Dier- en Veehouderij leidt studenten op die geschikt zijn voor het vervullen van zowel middelbare en hogere kaderfuncties als het zelfstandig ondernemerschap in de brede sector van de Dier- en Veehouderij. Beginnend professionals kunnen op deze manier bijdragen aan de huidige en toekomstige transitieopgaven waar de sector voor staat.

In 2013 is het Landelijk Opleidingsprofiel Dier- en Veehouderij vastgesteld. Dit profiel is in samenwerking met koepelorganisaties opgesteld door de vier hogescholen die soortgelijke opleidingen aanbieden. In het landelijk opleidingsprofiel worden de eindkwalificaties van studenten Dier- en Veehouderij beschreven. Ook schetst het landelijke profiel een beeld van de sector en de ontwikkelingen hierin.

Recent is een nieuw landelijk opleidingsprofiel vastgesteld door het Sectoraal Advies College. Daarin worden de actuele ontwikkelingen en (inter)nationale afspraken geschetst. In het landelijk opleidingsprofiel worden de volgende sectoren genoemd: veehouderij, paardenhouderij en gezelschapsdierenhouderij. Het landelijk opleidingsprofiel biedt hogescholen de ruimte voor behoud van eigen kleur, regionale inbedding en aanpassing van het programma. De bache-

loropleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Van Hall Larenstein concentreert zich op de veehouderij- en paardenhouderijsector.

Momenteel is de opleiding gebaseerd op 12 competenties uit het profiel van 2013. Op basis van het landelijke opleidingsprofiel heeft de opleiding zes beoogde leerresultaten geformuleerd:

- Specialist in de dier- en/of veehouderijsector;
- Optimaliseren van een bedrijf in de dier- en/of veehouderijsector;
- Ondernemen in de (internationale) dier- en/of veehouderijsector;
- Onderzoeken in de dier- en/of veehouderijsector;
- Adviseren in de dier- en/of veehouderijsector;
- Zelfverantwoordelijk functioneren.

De opleiding kent de volgende vier afstudeerrichtingen:

- Melkveehouderij (MV);
- Toegepaste Dierwetenschappen (TDW);
- Equine, Sports and Business (ESB);
- Animals, Society and Business (ASB).

De beoogde leerresultaten zijn op drie niveaus ontwikkeld en elke afstudeerrichting legt daarin eigen accenten. De vier afstudeerrichtingen verschillen tevens in de mate van internationale georiënteerdheid, in een meer bedrijfskundige of dierkundige oriëntatie en in de nadruk op een bepaalde diersoort. In het zelfevaluatierapport is een tabel opgenomen met daarin de eindniveaus per eindkwalificatie.

Het werkveld van studenten heeft een sterk internationaal karakter. De Nederlandse veehouderijsector exporteert het merendeel van zijn producten en veel van de daarmee samenhangende diensten. Ook de sector van de paardenhouderij is sterk internationaal georiënteerd. Een sterke internationale focus is daarom voor alle studenten gewenst, aldus de opleiding.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de instelling een heldere visie heeft om studenten op te leiden tot een professional die kan functioneren in de brede sector van de Dier- en Veehouderij. De concrete uitwerking van de doelstelling van de opleiding is ook duidelijk en wordt gedragen door het hele team, zo heeft de commissie tijdens de visitatie ervaren.

De commissie is van oordeel dat de eindkwalificaties uit het landelijke opleidingsprofiel adequaat hebben geleid tot de eigen beoogde leerresultaten en dat hiermee een duidelijk eigen profiel is geschetst. De beoogde leerresultaten voldoen aan internationaal aanvaarde niveau-beschrijvingen en standaarden (niveau 6). De opleiding heeft de beoogde leerresultaten voldoende

beroeps- en praktijkgericht geformuleerd en deze zijn tevens duidelijk uitgewerkt in beheersingsindicatoren en leerdoelen. De beoogde leerresultaten worden bovendien gedragen door het hele team, heeft de commissie tijdens de visitatie vernomen.

De commissie is van oordeel dat de opleiding aansluit bij de ontwikkelingen en de behoefte in de brede sector van de dier- en veehouderij: door de intensieve afstemming met het werkveld, voldoet de opleiding qua inhoud, niveau en oriëntatie aan datgene wat in het nationale en internationale werkveld gevraagd wordt van een afgestudeerde. De opleiding is ook sterk internationaal georiënteerd: de opleiding is niet alleen deels Engelstalig, ook in de Nederlandstalige afstudeer-richtingen leren studenten goed te werken in een internationale context. Met name bij de richting Paard gaat het hier om een wereldwijd perspectief.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Programma

De vormgeving van het curriculum is doordacht en is consistent met de visie van de opleiding. De beroepsgerichte en internationale oriëntatie van de opleiding is duidelijk herkenbaar en de competenties hebben een duidelijke plaats in het samenhangende curriculum. Studenten ontwikkelen in de opleiding een onderzoekende houding. De opleiding bereidt studenten hierdoor goed voor op het functioneren in de brede sector van Dier- en Veehouderij. De opleiding hanteert passende instroomeisen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Oriëntatie

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Bevindingen

Hogeschool Van Hall Larenstein heeft een onderwijsvisie 'De echte wereld centraal' geformuleerd. In elke onderwijseenheid staat de beroepspraktijk centraal. Studenten werken mee aan innovatieve projecten die door lectoraten en met bedrijven en organisaties uit het eigen netwerk worden uitgevoerd. Studenten komen door middel van integrale praktijkopdrachten waarbij theorie en praktijk worden samengebracht in aanraking met nieuwe ontwikkelingen en actuele kennis in de sector.

De opleiding gebruikt de Handreiking onderzoekend vermogen van de hogeschool als uitgangspunt voor de rol van onderzoek in het curriculum. De drie componenten van onderzoekend vermogen zijn: onderzoekende houding, kennis uit onderzoek van anderen toepassen en toegepast onderzoek doen volgens de aangeleerde systematiek. Het curriculum kent een onderzoeksleerlijn om onderwijs in onderzoekend vermogen te verzorgen. In deze lijn besteedt de opleiding aandacht aan zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek.

De actuele eisen van het beroepenveld en de profilering van de opleiding zijn voortdurend onderwerp van gesprek met de gezamenlijke werkveldadviescommissie (WAC) (in Velp Professional field Advisory Committee (PAC) genoemd). Voor

de Engelstalige afstudeerrichtingen werkt de opleiding samen met verwante opleidingen in het buitenland. Een voorbeeld hiervan is het Netwerk Pferdewissen, een netwerk van vijf hogescholen in Zwitserland, Duitsland en Nederland. Jaarlijks vindt binnen dit netwerk een dag plaats waarop studenten en docenten hun werk kunnen presenteren. Daarnaast onderhoudt de opleiding nauwe contacten met Hartpur University in de UK en CAFRE in Noord-Ierland. Middels enquêtes en gesprekken houdt de opleiding contact met alumni van de opleiding.

Overwegingen

De commissie is van mening dat de beroepsgerichte oriëntatie van de opleiding duidelijk zichtbaar is in het programma. De modules hebben altijd een heldere koppeling met de sector en kennen ook een nadrukkelijke maatschappelijke focus. De commissie noemt de opleiding dan ook sterk beroeps- en praktijkgericht. De opdrachten bieden studenten tevens veel ruimte om de nodige kennis, vaardigheden, ervaring en beroepshouding op te doen en deze bereiden hen goed voor op het functioneren in de brede sector van de Dier- en Veehouderij.

De opleiding sluit aan bij actuele ontwikkelingen in het werkveld. Zowel de docenten van de opleiding als de werkveldadviescommissie en de lectoraten zijn betrokken bij het inbrengen van nieuwe ontwikkelingen in de opleiding.

De opleiding kent voor het onderzoek een duidelijk perspectief op een onderzoekende houding. De commissie is van oordeel dat dit perspectief

goed past bij de behoefte in het werkveld. De wijze waarop een onderzoekende houding in de opleiding gestalte krijgt, kan nog meer worden geïnternaliseerd door het team.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

Iedere competentie van de opleiding is uitgesplitst in beheersingsindicatoren (basis, gevorderd en startbekwaam) en leerdoelen. De uitwerking van de competenties in beheersingsindicatoren en leerdoelen op basisniveau (jaar één), gevorderd niveau (jaar twee) en op niveau startbekwaam voor de arbeidsmarkt (jaar drie en vier), zijn terug te vinden in de competentiekaarten.

De visie op internationalisering heeft de opleiding op verschillende manieren vertaald in de opleiding: naast de inrichting van twee Engelstalige afstudeerrichtingen, is er in het gehele curriculum aandacht voor de Engelse taal en een internationale oriëntatie. Engels is geen aparte module, maar is geïntegreerd in diverse modules. Studenten geven bijvoorbeeld hun presentatie in het Engels, moeten Engelstalige stukken schrijven en maken gebruik van Engelstalige publicaties. Studenten die dit willen, kunnen een studieroute volgen die leidt tot een 'internationale aantekening'.

De curriculumcommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het curriculum. Per locatie is er een curriculumcommissie met een docent vanuit iedere afstudeerrichting. Voorgestelde wijzigingen vanuit de organisatie of vanuit modulecoördinatoren worden besproken door de curriculum-

commissie en na bespreking in het team ingevoerd. Dit valt onder verantwoordelijkheid van de opleidingsmanager.

Overwegingen

De commissie vindt dat de opleiding een inhoudelijk mooi en gebalanceerd programma heeft neergezet. Het curriculum sluit inhoudelijk aan bij de visie op leren die de opleiding hanteert. De commissie stelt ook vast dat de beoogde inhoud en het niveau adequaat zijn en waarborgen dat afgestudeerden kunnen functioneren op bachelorniveau.

De competenties komen in voldoende mate terug in het curriculum. De opleiding kent hierdoor een duidelijke constructieve alignment. De opleiding heeft een goede opbouw in niveau en complexiteit vanaf de start van de opleiding tot het afstuderen. Ook voor studenten is de inhoud van de opleiding transparant, heeft de commissie vernomen tijdens de visitatie.

De opleiding biedt het brede spectrum dierhouderij aan en concentreert zich op de veehouderij- en paardenhouderijsector. Het valt de commissie op dat de sectoren melkvee en paard prominent aanwezig zijn in respectievelijk Velp en Leeuwarden in vergelijking met bijvoorbeeld de sectoren varkens en pluimvee.

De vaardigheden die studenten leren, zijn relevant voor de beroepspraktijk en kunnen door studenten toegepast worden. De commissie noemt het positief dat ook communicatieve vaardigheden onderdeel van de opleiding zijn.

De literatuurlijst bestaat uit handboeken, vakliteratuur en andere relevante boektitels. De literatuur die op de literatuurlijst staat, past bij een bacheloropleiding. Het onderscheid tussen (wetenschappelijke) literatuur en praktijkgeoriënteerde informatie kan naar studenten toe nog beter zichtbaar gemaakt worden.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Leeromgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De hogeschoolbrede onderwijsvisie is voor de opleiding vertaald in een onderwijsconcept dat bestaat uit vijf aandachtspunten.

De opleidingen binnen de hogeschool kennen een uniforme indeling van het studiejaar in modules van 7 EC (European Credits), verdeeld over vier onderwijsperioden. Per jaar zijn er acht modules, met daarnaast 4 EC voor studieloopbaanbegeleiding. Grotere eenheden (14 EC of 30 EC) zijn er voor stages, minor en de afstudeeropdracht.

Recente ontwikkelingen

In 2020 is een groot deel van het onderwijs online uitgevoerd. Onderwijseenheden zijn in afstemming met studenten aangepast en er zijn alternatieven voor stages gerealiseerd. De afgelopen drie jaar heeft de opleiding tevens veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van blended learning. De opleiding heeft na evaluatie met studenten vernomen dat deze overgang gestructureerd verliep. Uit de NSE 2021 blijkt ook dat de studenten over het algemeen tevreden zijn over het afstandsonderwijs. Studenten waarderen de digitale leerstof, omdat zij de les opnieuw kunnen bekijken. Studenten hebben aangegeven dit graag te willen behouden.

Overwegingen

De commissie heeft het curriculum bestudeerd en besproken met studenten en docenten. Het programma is inhoudelijk goed doordacht en is consistent met de visie op leren van de opleiding. Het programma bestaat uit gevarieerde onderwijs-

vormen, die aansluiten bij de beoogde leerresultaten. Moodle werd goed ingezet om ook passende inhoudelijke werkvormen in de coronatijd te kunnen verzorgen. Hierdoor worden studenten voldoende in staat gesteld niet alleen theoretische, maar ook praktische vaardigheden voor de agrarische beroepspraktijk te verwerven.

Ook de leeromgeving is volgens de commissie mooi vormgegeven: de opleiding heeft een leeromgeving van studenten en docenten weten te bouwen waarin studenten niet alleen afhankelijk van elkaar zijn, maar ook zeer gemotiveerd zijn en leren samen te werken. De leeromgeving wordt ook goed ingezet om de ontwikkeling van studenten te stimuleren. Studenten hebben voldoende autonomie voor het maken van eigen keuzes, passend in hun eigen leerproces.

Mede door de Engeltalige afstudeerrichtingen is internationalisering sterk aanwezig in de opleiding. Hierdoor leert de opleiding studenten in voldoende mate kennismaken en samenwerken in een internationale context en met internationale standaarden. Het studiemateriaal dat tijdens het locatiebezoek ter inzage lag, kenmerkt zich door een adequaat niveau. Ook is er een ruime hoeveelheid kwalitatief goede internationale literatuur beschikbaar.

De internationale gerichtheid van het programma had bij de overstap naar digitaal werken ook een duidelijk voordeel. De commissie is hierdoor positief over de manier waarop de opleiding met de overstap naar nog meer digitaal werken is omgegaan.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

De opleiding volgt het hogeschoolbrede toelatingsbeleid en hanteert daarmee de wettelijke toelatingseisen tot een bacheloropleiding. In het kader van de studiekeuzecheck (SKC) volgt de opleiding de systematiek van de hogeschool. Voor alle aspirant studenten geldt een SKC. Zij krijgen bij aanmelding een online vragenlijst en schrijven een korte motivatie voor de studiekeuze. Op basis hiervan krijgen zij een persoonlijk studiekeuzeadvies.

Alle studenten die de Engelstalige afstudeerrichtingen gaan volgen moeten Engels beheersen op niveau B2. Ook moeten zij wetenschappelijke informatie kunnen begrijpen (niveau C1). Voor studenten die moeite hebben met het spreken van Engels biedt de opleiding via de Student Training Academy (STA) een cursus "Social English" aan.

Instromende mbo-studenten hebben vaak een deficiëntie op het gebied van scheikunde. Ze zijn wel toelaatbaar en worden tijdens het SKC-gesprek gewezen op deze deficiëntie. Vanuit de hogeschool worden verschillende deficiëntiecurricula aangeboden. Ook voor de thema's biologie en financiën start de opleiding vaak met een korte herhaling van de kennis die studenten mogelijk tijdens de vooropleiding gehad hebben.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding passende instroomseisen hanteert. Ook de intakeprocedure met de studiekeuzecheck heeft de opleiding goed ingericht. Hierdoor laat de opleiding studenten toe die daadwerkelijk ook bij de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij passen.

De commissie merkt op dat de opleiding een brede instroom kent: met een Nederlandse mbo-4, havo of vwo, of een buitenlandse vooropleiding. De opleiding neemt goede initiatieven om een diverse instroom te faciliteren. Docenten maken in het onderwijs ook goed gebruik van de meerwaarde die de verschillende achtergronden van de studenten bieden. De opleiding kan studenten zonder werkervaring in de sector nog beter faciliteren, door bijvoorbeeld het aanbieden van extracurriculaire vaardigheidstrainingen. Dit geldt dan met name voor vwo'ers zonder een agrarisch achtergrond.

De commissie stelt tot slot vast dat de opleiding potentiële studenten adequaat voorlicht over de verwachtingen van de opleiding en dat hierdoor het programma studeerbaar is voor de ingestroomde studenten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Personeel

De opleiding beschikt over voldoende en gekwalificeerd personeel voor het verzorgen van het onderwijs in de bacheloropleiding. De gedreven docenten hebben ruime relevante werkervaring in de sector. De inhoudelijke breedte van de expertise in het team kan mogelijk worden uitgebreid, met name voor de pluimveehouderij. Ook beschikken docenten over voldoende expertise in het verzorgen van onderwijs. De docenten vormen duidelijk een team, ook als hun primaire werklocatie niet hetzelfde is. Hierdoor is de verbinding tussen beide locaties van de opleiding goed zichtbaar. De opleiding steekt ruim voldoende energie in de instructie en begeleiding van nieuwe en ervaren docenten. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Bevindingen

Het docententeam is werkzaam op twee locaties. Het deel van het docententeam dat Leeuwarden als primaire locatie heeft, bestaat uit 26 docenten die samen voor 20,4 FTE in dienst zijn van de opleiding. Het deel van het docententeam met Velp als primaire locatie bestaat uit 16 docenten die samen voor 12,1 FTE in dienst zijn van de opleiding. Een groot deel van de docenten is afkomstig uit de dier- en veehouderijsector en is hierin nog steeds actief, bijvoorbeeld met een eigen bedrijf.

Ongeveer 60% van de docenten heeft het Basis Kwalificaties Examinering (BKE)-certificaat behaald. Nieuwe docenten zijn ingepland voor het tweejarig traject didactische bekwaamheid waarvan de BKE een onderdeel uitmaakt. Nieuwe docenten hebben een buddy die helpt bij het wegwijs maken in de organisatie en meekijkt bij lesvoorbereiding en -uitvoering.

Docenten houden hun eigen kennis actueel, bijvoorbeeld door bijscholing, het bijwonen van conferenties en het bezoeken van beurzen. Daarnaast is ook ongeveer de helft van de docenten betrokken bij onderzoek naar actuele onderwerpen.

Alle docenten kunnen een eigen onderwijskundig teambegeleider of Teaching Support inschakelen

voor individueel advies over onderwijs inclusief toetsing.

Aan de locatie in Velp wordt de opleiding (deels) in de Engelse taal aangeboden. Docenten die onderwijs in het Engels verzorgen, moeten deze taal op minimaal niveau C1 beheersen.

Overwegingen

De commissie noemt het personeelsbeleid van Hogeschool Van Hall Larenstein adequaat. De opleiding beschikt over een bevlogen team dat voldoende gekwalificeerd is voor het verzorgen van het onderwijs in de opleiding. De opleiding kan mogelijk een scherpere, integrale afweging maken t.a.v. de inhoudelijke breedte van de opleiding en de bijpassende breedte van de expertise van het docententeam.

Het docententeam beschikt over een goede balans tussen praktijkervaring in de dier- en veehouderijsector en ervaring in het onderwijs. De kracht van de opleiding is de aansluiting bij de praktijk en de persoonlijke benadering. Ook de internationale oriëntatie in het team van de opleiding is groot.

Bovendien heeft het docententeam expertise op het gebied van begeleiding, toetsdeskundigheid (door de BKE-certificering op de kernposities), didactiek en onderzoeksvaardigheden. Ook studenten zijn tevreden over het functioneren van docenten. Door het aantrekken van een onderwijskundige is de onderwijskundige expertise in het team versterkt, heeft de commissie gezien.

Tevens wordt er voldoende gekalibreerd binnen het team. De commissie is hier positief over.

De commissie complimenteert de opleiding ermee dat de docenten, ongeacht de primaire locatie Velp of Leeuwarden één team vormen. De docenten zijn trots op de opleiding. De opleiding heeft de afgelopen jaren een aantal jonge docenten aangetrokken. Dit zorgt voor een goede dynamiek, heeft de commissie tijdens de visitatie vernomen. Docenten zijn erg gemotiveerd en

voelen zich betrokken bij de diverse groep studenten en het werkveld.

De opleiding steekt voldoende energie in de instructie en begeleiding van nieuwe en ervaren docenten. De commissie waardeert dit en is van mening dat dit zorgt voor een leerzame leer gemeenschap.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Voorzieningen en begeleiding

De opleiding wordt verzorgd op de locaties Leeuwarden en Velp. De materiële voorzieningen voor de opleiding zijn toereikend en de opleiding beschikt over een inspirerende studie- en werkomgeving. De opleiding gebruikt goede digitale voorzieningen en de (digitale) informatievoorziening aan huidige en toekomstige studenten is goed. De opleiding heeft de begeleiding in alle fasen van de opleiding goed vormgegeven en voert deze ook zorgvuldig uit: er is duidelijk sprake van een persoonlijke benadering van studenten. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De Hogeschool Van Hall Larenstein verzorgt de opleiding op twee locaties: Leeuwarden en Velp. De voorzieningen en faciliteiten in de gebouwen sluiten aan bij het duurzaamheidsprincipe; het verkleinen van de footprint. De hogeschool beschikt over twee studio's voor het maken van filmopnamen. De studio's worden bijvoorbeeld gebruikt voor het opnemen van professionele kennisclips. Deze stelt de opleiding via de digitale leeromgeving ook beschikbaar aan studenten.

Praktijkleren vindt plaats bij diverse vaste samenwerkingspartners in de omgeving, zowel paardenbedrijven als veehouderijbedrijven. In Leeuwarden vindt het praktijkleren grotendeels plaats op de Dairy Campus, studenten uit Velp kunnen hier ook gebruik van maken. In Velp werkt de opleiding intensief samen met bedrijven in de directe omgeving. De opleiding heeft een intensieve samenwerking met Agro-Innovatiecentrum De Marke voor specialistische onderwerpen op het gebied van onder andere automatisering en data-management, bedrijfsadvisering en circulaire landbouw. Tevens vindt er regelmatig samenwerking plaats met andere organisaties zoals het Gezondheidscentrum voor Pluimvee in Emmen. Uit de NSE 2021 blijkt dat studenten tevreden zijn over de studiefaciliteiten.

Overwegingen

De visitatiecommissie constateert mede op basis van een rondleiding op beide locaties dat de voorzieningen ruim toereikend zijn om het onderwijs te faciliteren. De gebouwen bieden een laagdrempelige en inspirerende studie- en werkomgeving voor studenten en docenten. Ook duurzaamheid ziet de commissie terug. De studieruimtes nodigen in dit licht uit tot samenwerking. Studenten zijn ook tevreden over de geschiktheid van de onderwijsruimten, werkplekken en de digitale leeromgeving.

De opleiding maakt goed gebruik van faciliteiten die in haar netwerk beschikbaar zijn. Hierdoor is een breed scala aan faciliteiten voor studenten toegankelijk.

Studenten hebben voldoende toegang tot actuele en relevante en internationale toegepaste onderzoeksliteratuur. Ook de digitale voorzieningen zijn van meerwaarde. De commissie heeft gezien dat de opleiding al adequaat digitaal les gaf in de pre-coronatijd. De coronamaatregelen hebben deze ontwikkeling versterkt. De commissie is hier tevreden over.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Begeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De manier waarop de opleiding omgaat met studieloopbaanbegeleiding (SLB) is vastgelegd in het beleidsstuk Studieloopbaanbeleid. SLB is onderdeel van het curriculum van elke opleiding van de hogeschool en is zowel gericht op het begeleiden van studenten bij het (leren) studeren als bij de voorbereiding op hun loopbaan als professional. Studenten voeren in het kader van SLB diverse opdrachten en activiteiten uit waarvan het resultaat in het portfolio komt.

De studieloopbaanbegeleiding bestaat uit individuele gesprekken en groepsactiviteiten. In de individuele gesprekken zijn de persoonlijke talenten en de situatie van de student het vertrekpunt. Bij de groepsactiviteiten kunnen studenten ervaringen delen en van elkaars ervaringen leren.

Informatie voor studenten is via vele kanalen beschikbaar. Op Myhvh.nl kunnen studenten algemene informatie vinden die ze nodig hebben. Deze portal heeft een chatfunctie waar studenten vragen kunnen stellen. Naast Myhvh maakt de opleiding gebruik van Moodle waarop studenten opleidings specifieke informatie – zoals module-

handleidingen, kennisclips en ander studiemateriaal - kunnen vinden. Elke module beschikt over een Moodle pagina en ook daarin zijn de competenties met de bijbehorende leerdoelen terug te vinden.

Overwegingen

De opleiding beschikt over veel vormen van begeleiding op zowel persoonlijk als studiegerelateerd vlak. De commissie is van oordeel dat de opleiding de begeleiding in alle fasen van de opleiding gedegen heeft vormgegeven: de opleiding investeert veel in de individuele en persoonlijke begeleiding aan studenten.

Begeleiding is de kracht van de opleiding: de begeleiding is goed doordacht en deze sluit uitstekend aan op de leeromgeving van deze opleiding. De commissie complimenteert de opleiding hiermee. Ook studenten waarderen de persoonlijke benadering van de opleiding. Een student gaf tijdens de visitatie aan dat de opleiding niet alleen de namen van de studenten kent, maar zelfs de namen van de paarden van de studenten. Ook het werkveld noemde speciaal de goede contacten met de docenten van Hall Larenstein.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Kwaliteitszorg

De opleiding beschikt over een systematiek voor kwaliteitszorg die gebaseerd is op de Plan-Do-Check-Act-cyclus. Er is een breed palet aan instrumenten voor handen en de uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden tot verbeteractiviteiten van goede kwaliteit. De PDCA-cyclus krijgt hiermee op de juiste wijze vorm. De cultuur binnen het team is sterk gericht op kwaliteitsverbetering. De kwaliteitscoördinatoren vervullen in de kwaliteitszorg een belangrijke rol. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Bevindingen

Het kwaliteitszorgsysteem van de Hogeschool Van Hall Larenstein wordt beschreven in het kwaliteitszorgplan, 2019-2021. Hogeschoolorienteerde zijn kwaliteitsdoelstellingen geformuleerd met vastgestelde kritieke prestatie-indicatoren (KPI's), die in het jaarplan van de opleiding terugkomen.

Daarnaast doorloopt de opleiding haar eigen PDCA-cyclus op het gebied van het opleidingsprogramma zowel op curriculumniveau, als op het niveau van de module. De opleiding heeft een evaluatiekalender waarin beschreven is welke onderwijsonderdelen met welke frequentie geëvalueerd worden en wie de actiehouders is. Alle modules komen minimaal eenmaal per drie jaar aan de beurt.

Eenmaal per jaar bepaalt de opleiding op basis van alle evaluatieresultaten, in overleg met de locatiedirecteur Onderwijs, welke verbeteracties zij opneemt in het jaarplan. Dit jaarplan wordt voorgelegd aan de opleidingscommissie die er een advies over kan geven. Een van de docenten vervult de rol van kwaliteitscoördinator in het team. Binnen teamvergaderingen komt kwaliteitszorg daarmee regelmatig aan bod.

Overwegingen

De commissie constateert dat de opleiding beschikt over een systematiek voor kwaliteitszorg

die aansluit bij de PDCA-cyclus. Dit systeem voldoet: het is beschreven op drie niveaus en er is een breed palet aan kwaliteitsinstrumenten voor handen, waarmee de opleiding input verzamelt van diverse belanghebbenden zoals studenten, docenten en het werkveld.

De opleiding evalueert het onderwijs periodiek en aan de hand van toetsbare streefdoelen. De uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden tot verbeteractiviteiten.

De commissie heeft vernomen dat de cultuur binnen het team duidelijk gericht is op kwaliteitsverbetering: de opleiding kent een expliciete kwaliteitscultuur en het docententeam kenmerkt zich door een goed bewustzijn van het belang van de kwaliteit van het onderwijs en de opleiding als geheel. De kwaliteitscultuur uit zich in vele laagdrempelige contactmomenten tussen studenten en docenten. Daarnaast vragen docenten na afloop van een les of module vaak actief om feedback aan studenten, zodat zij hun onderwijs desgewenst kunnen aanpassen. Het gehele team is betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. De kwaliteitscoördinatoren vervullen een goede, faciliterende rol in de kwaliteitszorg. Ook de opleidingscommissie heeft een adequate rol in de interne kwaliteitszorg van de opleiding.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat toetssysteem dat aansluit bij de toetsvisie van de opleiding. De opleiding heeft de relatie tussen de beoogde leerresultaten en de toetsing helder beschreven. De toetsing is doordacht en zit goed in elkaar. Er is voldoende variatie in toetsvormen. De prestaties van studenten koppelt de opleiding in voldoende mate aan hen terug. De opleiding treft adequate maatregelen om de kwaliteit van de toetsing te borgen: de examencommissie heeft expertise op het terrein van toetsing en zij maakt werk van het gezamenlijk kalibreren van beoordelingen. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Het hogeschoolbrede toetsbeleid is vastgelegd in "Toetsbeleid Van Hall Larenstein 2015", dat elke opleiding hanteert. De opleiding draagt op verschillende wijze zorg voor de toetskwaliteit. In het toetsplan van de opleiding is de relatie tussen de toetsing en de competenties van de opleiding weergegeven. Ook worden daar de verschillende toetsvormen genoemd. De opleiding toetst niet alleen kennis, maar ook (en vooral) het toepassen van deze kennis. Ook houdingsaspecten spelen een rol in de beoordeling. Er is sprake van zowel individuele beoordeling als van groepsbeoordeling.

De opleiding maakt meer dan bij de vorige visitatie gebruik van formatieve evaluaties. Daarbij krijgen studenten feedback en feedforward op hun prestaties met als belangrijkste doel de verdere ontwikkeling van de student.

Elke module heeft een modulecoördinator die verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van de deeltaetsen van zijn of haar module. Elke module beschikt over een modulewijzer waarin de opleiding beschrijft op welke manier in de module getoetst wordt en hoe de deeltaetsen samenhangen met de competenties en de leerdoelen.

Voor de ontwikkeling van toetsen maakt de opleiding gebruik van een toetsmatrijs die ervoor zorgt dat de leerdoelen van de module in elke

deeltaets aan bod komen en dat in elke deeltaets ook een vergelijkbare weging wordt toegepast. Bij elke toets wordt een antwoordmodel of scoringsvoorschrift ontwikkeld. Bij de ontwikkeling en beoordeling van toetsen werkt de opleiding volgens het vierogenprincipe. Voor de beoordeling van opdrachten en beroepsproducten zijn er analytische rubrics waarin per leerdoel is aangegeven wat de criteria zijn voor een onvoldoende, voldoende, goed of excellent.

Tijdens de kwaliteitszorgcyclus bespreken opleidingscommissie en het management iedere periode de toetsing van de modules aan de hand van het toetsplan. Eventuele aanpassingen maken deel uit van de reguliere onderhoudscyclus.

Op verschillende manieren zorgt de opleiding ervoor dat de toetsing aan de kwaliteitseisen voldoet. De examencommissie is primair verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit. Voor de locaties Velp en Leeuwarden bestaat een aparte examencommissie. Beide examencommissies werken veel met elkaar samen. Zo wordt er minimaal viermaal per jaar met beide examencommissies vergaderd en er vinden tevens overleggen met de voorzitters plaats. De verantwoordelijkheid krijgt op verschillende manieren gestalte. De examencommissie werkt conform de Handreiking Examencommissies (Vereniging Hogescholen, 2021) en het hogeschoolbrede beleid.

Ook heeft de opleiding een toetscommissie. De toetscommissie is ingesteld door de examencommissie en controleert steekproefsgewijs, en op

aangeven van de examencommissie, de kwaliteit van de toetsen en de kwaliteit en uitvoering van het toetsplan.

Recente ontwikkelingen

In 2020 en 2021 heeft de toetsing voor het grootste deel fysiek kunnen plaatsvinden. Enkele grotere toetsen van het eerste jaar zijn online afgenomen, met een groter deel meerkeuzevragen. Studenten waren minder tevreden over deze aangepaste toetsing.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding beschikt over een toetsstelsel en een -programma dat aansluit bij de toetsvisie van de opleiding. De commissie stelt daarnaast vast dat de toetsing aansluit bij de beoogde leerresultaten. De beoordelingscriteria van de toetsen sluiten aan op de leerdoelen. Dit wordt op de competentiekaarten inzichtelijk gemaakt. De commissie stelt tevens vast dat de beoordelingen en toetsen een opbouw in complexiteit en beheersingsniveau laten zien. De studenten zien ook de samenhang in de toetsen.

De commissie heeft gezien dat de opleiding sinds de vorige visitatie heel bewust is omgegaan met de toetsing en constateert dat de toetsing van de opleiding zich ontwikkelt naar een vorm van toetsen die meer aandacht heeft voor de ontwikkeling van de student. Verder zit de toetsing sinds de vorige visitatie nog beter verankerd in het curriculum van de opleiding.

De variatie aan toetsvormen is groot. De commissie is positief over het feit dat de opleiding voorwaardelijke criteria stelt, waaronder bij het onderzoeksplan. De commissie vindt groepswork in het curriculum passend. De commissie vraagt de opleiding nog meer aandacht te hebben voor een goede individuele beoordeling die recht doet aan en nog meer oog heeft voor de verschillen in bijdragen van individuele studenten.

De commissie concludeert op basis van de gesprekken en op basis van het bestuderen van een aantal toetsen en beoordelingscriteria ook dat de kwaliteit van de toetsing voldoende is en voldoet aan dat wat van een bacheloropleiding verwacht mag worden. Zo maakt de opleiding gebruik van adequate toetsmatrijzen en rubrics. De prestaties van studenten worden daarnaast in voldoende mate aan hen teruggekoppeld: de commissie noemt de monitoring en feedback adequaat en vindt dit passen bij wat de opleiding beoogt.

Tot slot stelt de commissie vast dat de opleiding goede maatregelen treft om de kwaliteit van de toetsing te borgen. De examencommissie functioneert adequaat en vormt zich een voldoende kritisch oordeel over de toetsing en het beoogde niveau van de bacheloropleiding.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Gerealiseerde leerresultaten

Het afstudeerprogramma van de opleiding bestaat voor alle afstudeerrichtingen uit een aantal modules, een stage en uit het schrijven van een onderzoeksverslag. Het afstuderen is adequaat opgezet en is passend voor het eindniveau. Studenten worden breed opgeleid voor de sector van Dier- en Veehouderij. De commissie heeft 15 eindwerken bestudeerd en vindt het niveau van de eindwerken goed. De beoordelingen van de eindwerken komen overeen met de kwaliteit ervan. Het beroepenveld is zeer tevreden over het niveau en de bedrijfsmatige kwaliteiten van alumni. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Het afstudeerprogramma verschilt per afstudeerrichting. Uiteindelijk bereiken studenten dezelfde beoogde leerresultaten.

Het programma van de twee afstudeerrichtingen binnen de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij (DV) bestaat uit twee modules: 'Bedrijfsbeoordeling' en 'Bedrijf van de toekomst' voor de afstudeerrichting Melkveehouderij. De modules 'Fokkerij en genetica' en 'Kwaliteit en afzet' zijn onderdeel van de afstudeerrichting Toegepaste Dierwetenschappen. Daarnaast bestaat het afstudeerprogramma uit een stage en een afstudeeropdracht, waar studenten een thesis over schrijven

In Velp (Animal Husbandry) volgen de studenten drie modules: de module 'Entrepreneurship' en daarnaast de modules 'Sector Development' en 'Farm Advice' voor de leerroute ASB en 'Online marketing and Sales' en 'Equine Sports Performance' voor de leerroute ESB. Ook volgen de studenten een stage en schrijven zij een thesis op basis van een afstudeeropdracht.

Alle examinatoren van de eindwerken zijn BKE-gecertificeerd. In de modulehandleidingen van de modules behorende bij het afstudeerprogramma is vastgelegd hoe en door wie de eindwerkstukken beoordeeld worden en op welke wijze een

eventuele externe deskundige of vertegenwoordiger van de opdrachtgever een adviserende rol heeft bij de beoordeling van bruikbaarheid en totstandkoming van het eindwerk.

Bij elke beoordeling zijn minimaal twee examinatoren betrokken. Voor de thesis is ter ondersteuning van de beoordeling een rubric beschikbaar. Er is een go/no go-moment bij de beoordeling van het onderzoeksplan. De verschillende producten (onderzoeksplan, afstudeerrapport en presentatie ('consult')) worden beoordeeld door twee examinatoren: de begeleidende docent en een andere docent. Daarnaast fungeert de opdrachtgever bij de afstudeerrichtingen in Velp bij de beoordeling als adviseur. Ook het advies van de opdrachtgever wordt door de examinerator meegenomen bij de beoordeling.

De opleiding borgt op verschillende manieren het eindniveau. Zo heeft de opleiding in het najaar 2018 een kalibratiesessie van de afstudeerwerken met de examinatoren georganiseerd. De commissie waardeert dat. De examencommissies houden daarnaast structureel een gezamenlijke reviewsessie voor de afstudeerwerken. De afstudeerwerken van de opleiding worden daarin eens per vier jaar gereviseerd. Jaarlijks worden hiervoor de evaluaties van studenten en docenten over het afstuderen verzameld. Ook de werkveldadviescommissie geeft regelmatig feedback op het afstuderen.

Alumni komen terecht bij een grote diversiteit aan werkgevers en veel van hen werken als on-

dernemer. In april 2021 is onder recent afgestudeerde alumni (2018-2021) van de leerroute Dieren- en Veehouderij een enquête gehouden. Ongeveer een kwart van de respondenten werkt als melkveehouder in een eigen bedrijf of in een maatschap en ruim de helft geeft aan het werk te combineren met werken op het thuisbedrijf. Twintig respondenten geven aan van plan te zijn het thuisbedrijf binnen nu en tien jaar over te nemen en nog eens zes respondenten geven aan dit misschien te gaan doen.

Alumni geven onder andere aan dat zij niet alleen veel gebruik maken van de inhoudelijke kennis die ze op de opleiding hebben opgedaan (zoals dierziektes, koe-signalen en bodemanalyse), maar ook van communicatievaardigheden en kennis en vaardigheden op het gebied van innovatie.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de afstudeerfase van de opleiding in beide leerroutes adequaat is opgezet en passend is voor het eindniveau van deze bacheloropleiding. Het nieuwe beoordelingssysteem sluit aan bij ontwikkeling van meer reflectie.

De commissie heeft 15 eindwerken bestudeerd van de studenten die de afgelopen twee jaar afgestudeerd zijn en die, toegewezen aan de commissieleden door middel van gestratificeerde selectie. De eindwerken vindt de commissie van een goed niveau: de thesissen zijn voldoende en de beoogde leerresultaten komen zichtbaar terug in de eindwerken. De thesis is daarmee een adequate afspiegeling van het beoogde profiel.

De reikwijdte van het werkveld kan door studenten hierdoor voldoende worden bereikt. De 'body of knowledge' van de opleiding en de vertaling daarvan in de praktijk van een ondernemende professional komen ook terug in de eindwerken.

De thesissen zijn volgens de commissie adequaat beoordeeld. Voor een deel komen de beoordelingen overeen met de kwaliteit van het werk. Wel

vond de commissie sommige beoordelingen relatief laag. De commissie heeft geen eindwerken gezien met een onterechte positieve beoordeling. In de ogen van de commissie zijn de goede eindwerken ook met hoge cijfers beoordeeld. De verantwoording van de beoordeling en de feedback naar studenten is voldoende. De commissie vraagt wel er aandacht voor om naast de beoordeling van het geheel, nog meer te kijken naar specifieke onderdelen, zoals reflectie op maatschappelijke vraagstukken en duurzaamheid.

Afgestudeerden voldoen aan de wensen van het beroepenveld: bedrijven zijn tevreden over het niveau van de studenten en ervaren dat studenten daadwerkelijk impact hebben. Ook alumni vinden dat de opleiding hen voldoende toerust voor de brede sector van de Dier- en Veehouderij. Zij waarderen de opgedane persoonlijke kwaliteiten. Studenten hebben tevens geleerd samen te werken en hebben creatieve ondernemende blik. Studenten gaven tijdens de visitatie aan dat ze zich niet kunnen ontwikkelen zonder het afronden van de opleiding.

De commissie ziet dat het werkveld betrokken is bij de opleiding. Ook alumni worden in voldoende mate betrokken bij de opleiding. Er is een groeiend netwerk van oud-studenten. De opleiding kan nog meer stappen zetten om dit netwerk beter te benutten. Dit komt de betrokkenheid bij en invloed op de opleiding ten goede.

De kwaliteit van de eindwerken wordt structureel geborgd. De toets- en de examencommissie hebben hierin een sterke rol. Doordat de examencommissie regelmatig eindwerken bestudeert en zelf beoordeelt of studenten kunnen starten met de afstudeerfase, wordt ook het eindniveau van de opleiding voldoende geborgd.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan deze standaard.

Beoordeling Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid

Het profiel van de opleiding richt zich met name op het maatschappelijk duurzaam ondernemen, waarbij studenten bij de uitwerking van praktische vraagstukken en bij de ontwikkeling van producten en diensten rekening houden met duurzaamheid, maatschappelijke normen en waarden en andere maatschappelijke ontwikkelingen. Het beoogde profiel is zeer relevant voor het werkveld. De opleiding onderscheidt zich met het kenmerk Duurzaamheid duidelijk van de inrichting en invulling van andere opleidingen. In het curriculum is er veel aandacht voor duurzaamheid. De opleiding kan duurzaamheid nog meer promoten en verder koppelen aan de strategie van de hogeschool. De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan alle drie de criteria voor een bijzonder kenmerk. Daarom adviseert de commissie het bijzonder kenmerk Duurzaamheid toe te kennen aan de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Van Hall Larenstein.

Inleiding

Hogeschool Van Hall Larenstein heeft de visitatiecommissie verzocht bij de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Van Hall Larenstein ook het Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid te beoordelen. De visitatiecommissie heeft hiervoor het NVAO-kader "Nadere uitwerking Bijzondere kenmerken (juli 2017)" gehanteerd. Deze nadere uitwerking bestaat uit drie criteria: het onderscheidend karakter, concretisering en relevantie. De drie criteria worden hieronder toegelicht.

Onderscheidend karakter

criterium 1: Het te beoordelen kenmerk is onderscheidend voor de opleiding in relatie tot relevante opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs.

Bevindingen

In de missie van de Hogeschool Van Hall Larenstein neemt duurzaamheid een centrale plaats in. In de visie van de hogeschool leiden zij studenten op tot ambitieuze en innovatieve professionals die toegepast onderzoek doen om daarmee een belangrijke bijdrage te leveren aan een duurzame wereld.

In het instellingsplan 2018-2021 zijn vijf kenmerken geformuleerd waaraan het onderwijs voldoet:

- 1) De echte wereld centraal;
- 2) Keuzevrijheid;
- 3) Diversiteit;

- 4) Up-to-date inzet van digitale middelen;
- 5) Onderzoek, internationalisering en duurzaamheid in de eindcompetenties.

Bij de profilering richt de opleiding zich met name op het maatschappelijk duurzaam ondernemen, waarbij studenten bij de uitwerking van vraagstukken op een dier- en veehouderijbedrijf en bij de ontwikkeling van producten en diensten rekening houden met duurzaamheid, maatschappelijke normen en waarden en andere maatschappelijke ontwikkelingen.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de opleiding werkt met een heldere visie op het concept duurzaamheid. Ondanks dat dit een vaker voorkomend kenmerk is, weet de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij een onderscheidende visie te formuleren. De opleiding heeft deze definitie tijdens de visitatie verhelderd. De visie is met name in de richting Paard scherp geformuleerd. De praktische uitwerking van de strategie is ook sterk; een integrale, verbindende visie kan nog beter geborgd worden.

De visie op het begrip duurzaamheid wordt gedragen door de docenten en studenten. De opleiding toont hiermee aan dat het Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid inderdaad onderscheidend

is ten opzichte van relevante en vergelijkbare opleidingen in het Nederlandse hoger onderwijs. Ook het werkveld herkent duurzaamheid als een sterke eigenschap van de opleiding en in het functioneren en de houding van studenten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan dit criterium voor een bijzonder kenmerk.

Concretisering

Criterium 2: De gevolgen van het te beoordelen kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs zijn geoperationaliseerd aan de hand van de relevantestandaarden van het Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland.

Bevindingen

In het zelfevaluatie-rapport beschrijft de opleiding op welke wijze duurzaamheid en de bijbehorende thema's in de opleiding terugkomen. Duurzaamheid komt volgens de zelfevaluatie tot uiting in de volgende standaarden van het NVAO-beoordelingskader:

- Standaard 1: beoogde leerresultaten. Het profiel van de opleiding richt zich met name op het maatschappelijk duurzaam ondernemen. Het belang van duurzaamheid en ondernemen komt naar voren in de formulering van beroepsbekwaamheid en in de eindkwalificatie Maatschappelijk verantwoord ondernemen en zelfsturing.
- Standaard 2: oriëntatie. Bij de uitwerking van vraagstukken en bij de ontwikkeling van producten en diensten houden studenten rekening met duurzaamheid, maatschappelijke normen en waarden en andere ontwikkelingen. Bij stages, excursies, het uitvoeren van praktijkopdrachten stimuleert de opleiding studenten te kiezen voor bedrijven en organisaties die duurzaamheid hoog in het vaandel hebben.
- Standaard 3: inhoud. Duurzaamheid is voor de opleiding een belangrijk inhoudelijk onderwerp in het onderwijs. Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord produceren

worden als actuele thema's behandeld in onder andere de module 'Bedrijf van de toekomst'. Ook werken studenten en docenten in projecten samen met diverse lectoraten (Gebiedsgerichte Transitie naar Kringloop, Weidevogels, Duurzame Melkveehouderij, Duurzaam Bodembeheer). In Velp is in september 2021 tevens een project duurzaam paardenhouden gestart. Dit project is een samenwerking tussen AH, de KNHS (Nederlands Hippiësche Sportbond) en Pavo (grootste paardenvoerproducent in Nederland).

- Standaard 6: personeel. Duurzaamheid neemt de opleiding mee in de werving van nieuw personeel. Ook heeft duurzame inzetbaarheid van het personeel de aandacht van de opleiding. Tevens zijn de gastsprekers die worden uitgenodigd vaak afkomstig van organisaties waar duurzaamheid een belangrijke rol speelt, zodat zij studenten kunnen vertellen over duurzame projecten.
- Standaard 7: voorzieningen. De voorzieningen en faciliteiten in de gebouwen zijn gebaseerd op het duurzaamheidsprincipe: het verkleinen van de footprint. Dat betekent niet alleen zonnepanelen op het dak of afvalscheiding maar strekt ook tot duurzame inzet van personeel, een duurzame manier van inkopen en samenwerking met duurzame ketenpartners.
- Standaard 11: gerealiseerde leerresultaten. Waar mogelijk en passend bij de inhoud van een module beoordeelt de opleiding expliciet op duurzaam ondernemen. Studenten kiezen bij het afstuderen vaak voor duurzame thema's of thema's waarin duurzaamheid een belangrijke rol speelt. Ook komen veel van de alumni terecht bij duurzame bedrijven en organisaties of starten zij zelf een duurzaam bedrijf.

Overwegingen

In het curriculum ziet de commissie duidelijk het bijzonder kenmerk Duurzaamheid terug. Dit geldt voor alle standaarden waarin de opleiding het Bijzonder Kenmerk concretiseert.

Dit houdt ten eerste in dat in de beoogde leerresultaten er voldoende aandacht is voor duurzaamheid. De opleiding benadert het kenmerk Duurzaamheid vanuit een authentieke houding die de eigenheid van de opleiding waarborgt. Ook in de competentie komen duurzaamheidsaspecten voor.

In de praktische uitvoering van het curriculum heeft de opleiding ook een duidelijke focus op duurzaamheid. Zo is in de oriëntatie en inhoud van het programma duurzaamheid een belangrijk thema. Zodoende brengt de opleiding haar studenten in aanraking met alle verschillende inhoudelijke aspecten van duurzaamheid die in het toekomstige werkveld van belang zijn.

Door de docenten en de voorzieningen faciliteert de opleiding bij studenten de aandacht voor duurzaamheid. De commissie heeft gezien dat er een duidelijke duurzaamheidscultuur is in de hogeschool. Bij de keuze van activiteiten werkt de opleiding bijvoorbeeld op verschillende manieren bewust aan het verkleinen van de footprint.

Tot slot worden studenten ook getoetst op inhoudelijke aspecten van het kenmerk Duurzaamheid: zo heeft de commissie de aandacht voor duurzaamheid ook teruggezien in de eindwerken.

De commissie is van mening dat de opleiding het kenmerk Duurzaamheid nog meer kan promoten en verder kan uitwerken. Dit kan de opleiding doen door in de operationalisering van het thema Duurzaamheid de visie en de strategie nog beter te koppelen en te laten terugkomen in het curriculum. Dit kan de opleiding doen door in de operationalisatie van het thema duurzaamheid de visie en de strategie nog beter te koppelen en te laten terugkomen in het curriculum.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan dit criterium voor een Bijzonder Kenmerk.

Relevantie

Criterium 3: Het te beoordelen kenmerk is van wezenlijk belang voor de aard van de opleiding.

Bevindingen

In het zelfevaluatierapport geeft de opleiding aan dat zij zich ervan bewust is dat in de huidige tijd dierhouderij alleen toekomstbestendig is als die ecologisch verantwoord en maatschappelijk geaccepteerd is. De opleiding draagt aan bovenstaande thema's bij door vraagstukken uit de sector op te pakken in het onderwijs en door projecten van studenten en van docentonderzoekers.

Overwegingen

Het Bijzonder Kenmerk Duurzaamheid is voldoende herkenbaar binnen de opleiding aanwezig. De geformuleerde thema's zijn relevant om een bijdrage te leveren aan een maatschappelijke ontwikkeling. Hierdoor wordt het functioneren van studenten in voldoende mate versterkt.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie dat de opleiding **voldoet** aan dit criterium voor een Bijzonder Kenmerk.

Conclusie

De commissie stelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie vast dat de opleiding **voldoet** aan de drie criteria voor een bijzonder kenmerk. Daarom adviseert de commissie het bijzonder kenmerk Duurzaamheid toe te kennen aan de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij van Hogeschool Van Hall Larenstein.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Ab Groen is bestuurder, toezichthouder en adviseur (Bureau Fulp), getraind panelvoorzitter bij AeQui.

Geert van der Peet is senior onderzoeker Wageningen Universiteit Research Livestock en Programmasecretaris topsector Agri & Food Duurzame en Veilige primaire productie.

René Kwakkel is onderzoeker, docent en begeleider bij de WUR. Sinds 2007 is hij associate professor bij de leerstoel Animal Nutrition en programmadirecteur van de bachelor en master Animal Sciences.

Annechien ten Have-Mellema is varkenshouder, akkerbouwer en biogasboer.

Perry van Loon studeert Liberal Arts and Sciences, richting Bestuurs- en organisatiewetenschap aan de Universiteit Utrecht.

De commissie werd bijgestaan door **Astrid Koster**, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Bezoekprogramma

13 december 2021

Locatie: Velp

Opleiding: Dier- en Veehouderij (DV)/Animal Husbandry(AH)

Tijd	Inhoud
12.30 -13.00	Ontvangst commissieleden
13.00 -13.45	- Pitch van de opleiding AH/DV locatie Leeuwarden en Velp - Aansluitend managementgesprek gesprek
13.45 - 14.00	Pauze
14.00 - 15.00	Gesprek met docenten AH/DV
15.00 -15.15	Pauze
15.15 -16:00	Gesprek met studenten van Animal Husbandry
16.00 -16.30	Rondleiding
16.30 - 17.15	Werkveld en alumni van Animal Husbandry (online)
17.15 - 18.00	Afsluiting dag 1-Overleg commissie

14 december 2021

Locatie: Leeuwarden

Opleidingen: Dier- en veehouderij (DV)/Animal Husbandry (AH) en Ad Melkveehouderij (Ad MV)

Tijd	Inhoud
9.30 -10.15	Pitch van de opleiding Ad Melkveehouderij - Pitch van de opleiding AH/DV locatie Leeuwarden en Velp - Aansluitend managementgesprek gesprek
10.15 -10.30	Pauze
10.30 -11.30	Gesprek met docenten van Ad Melkveehouderij
11.30 -11.45	Pauze
11.45 -12.30	Gesprek met studenten van Dier- en veehouderij en Ad Melkveehouderij
12.30 -13.15	Lunchpauze
13.15 -14.15	Gesprek borging en kwaliteitszorg
14.15 -14.45	Rondleiding
14.45 -15.30	Werkveld en Alumni van de bacheloropleiding Dier- en Veehouderij en van de Ad-opleiding Melkveehouderij
15.30 -16.45	Overleg commissie
16.45 -17.00	Terugkoppeling commissie

Op 3 december 2021 vond het open spreekuur plaats. Hier is geen gebruik van gemaakt.

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- 1) Zelfevaluatie, inclusief de volgende bijlagen:
  - 1. Opleidingsprofiel Ad Melkveehouderij
  - 2. Inrichting van het onderwijs bij Hogeschool Van Hall Larenstein (2014)
  - 3. OER Ad Melkveehouderij 2021-2022
  - 4. Instellingsplan "Grenzenloos groen" 2018-2021
  - 5. Midterm audit 2019
  - 6. Resultaten NSE 2021 Ad Melkveehouderij
  - 7. Selectie van moduledossiers (map)
  - 8. Toetsplan Ad Melkveehouderij 2021-2022
  - 9. Handreiking onderzoekend vermogen Hogeschool Van Hall Larenstein
  - 10. Resultaten enquête Corona-onderwijs
  - 11. Overzicht personeel Bachelor DV/AH en Ad Melkveehouderij Leeuwarden
  - 12. Beleidsnotitie studieloopbaanbegeleiding 2015-2016
  - 13. Topsportbeleid Hogeschool Van Hall Larenstein
  - 14. Passende extra voorzieningen voor studenten met persoonlijke omstandigheden (2017)
  - 15. Kwaliteitszorgplan VHL 2019-2021
  - 16. Toetsbeleid Hogeschool Van Hall Larenstein
  - 17. Inrichting examencommissie bij Hogeschool Van Hall Larenstein
  - 18. Handreiking toetscommissie Hogeschool Van Hall Larenstein.
- 2) Eindwerken van 15 studenten